

โลกาภิวัตน์กับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทย*

GLOBALIZATION AND THE CHANGING TRENDS OF THAI SOCIETY AND CULTURE

พระครูปลัดสุริยะ ชวนปญโญ¹, ประวิทย์ ธงชัย^{2*}

Phakrupalad Suriya Chavanapanyo¹, Prawit Thongchai^{2*}

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตรอยเอ็ด ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

¹Faculty of Social Science, Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Roi Et, Thailand

²ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี ประเทศไทย

²Language Center, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathumthani, Thailand

*Corresponding author E-mail: prawit@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม โดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามกระแสโลกาภิวัตน์สามารถเกิดขึ้นได้ตามแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ตลอดเวลาทั้งที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษได้ทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมนั้น อาจใช้ระยะเวลายาวนานไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ความรู้ความเข้าใจ ลักษณะโครงสร้าง ลักษณะวัฒนธรรมพื้นฐานสังคมนั้น ๆ ที่มีความต้องการปรับปรุงวิถีชีวิตตนเองและครอบครัวให้มีสภาพดีขึ้นกว่าเดิม จึงมีผลสะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากที่เคยเป็นอยู่มาแต่เดิม ทำให้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่นกัน และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนสังคมนั้น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อเพิ่มพลังและศักยภาพให้แก่ชุมชนของตนเอง มีการเรียนรู้ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการจัดการที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ชุมชนมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนวิถีคิด การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่หลากหลาย รวมถึงมีการจัดการความสัมพันธ์ใหม่ เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น อีกทั้งการดำเนินงานด้านการพัฒนาในยุคปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปนั้น จำเป็นที่จะต้องเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้ เพื่อช่วยให้เราปรับตัวตามการพัฒนาใหม่ ๆ และรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมให้มีความยั่งยืนได้

คำสำคัญ: โลกาภิวัตน์, แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง, สังคมไทย, วัฒนธรรมไทย

Abstract

The ability to modify one's way of lifestyle through access to information and technology is a critical aspect in transforming society and culture. According to the notion, globalization can cause social and cultural changes. The format of method beliefs based on data and developing technologies every day, new information and invention emerge are both good and destructive. Changes in that society's social structure and culture, there could be a difference in the time required and several significant factors, such as the physical surroundings, are involved. Mental

processes qualities of the structure fundamental cultural traits of that community, which aspires to better the lives of its members and their families than they did before. As a result, it has the effect of reflecting modifications made to the system of relationships between society and culture in contrast to earlier times. This leads to global changes in the advancement of science, technology, and information and bringing about adjustments in politics, the government, the economy, and society both directly and indirectly, the community's culture and surroundings in order to strengthen and develop one's own community, it is necessary to adjust to the trend of globalization. Learning can lead to better appropriate problem solving and management for the welfare of the community. There is a change in way of thinking. Application of various knowledge Including managing new relationships. So that the community movement process will be in a more appropriate direction. Moreover, development operations in the present era are changing. It is necessary to fully understand the basic concepts of social change and cultural change to help us adapt to new developments and deal with environmental and social problems to be sustainable.

Keywords: Globalization, Changing Trend, Thai Society, Thai Culture

บทนำ

ในโลกปัจจุบันคงไม่มีใครอาจปฏิเสธได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะสภาพสังคมโลกปัจจุบัน มีลักษณะที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้นในทุกมิติ การเชื่อมต่อกันทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้โดยง่ายในลักษณะเป็นเครือข่าย ความเจริญแบบก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศได้นำพาสังคมในยุคปัจจุบันให้ตกอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น (ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2558); (ณรงค์วรรษ บุญมา, 2566) ทำให้การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลกมีผลต่อการทำงานและอาชีพ อาจส่งผลกระทบต่อรายได้และความเคลื่อนไหวของประชากร อีกทั้งความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจและอนาคตอาจมีผลต่อแนวโน้มทางสังคมและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีและสื่อสารจึงมีผลต่อวัฒนธรรมและการสื่อสารระหว่างคนต่อการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการเรียนรู้มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและสังคมของคนไทย

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมจึงได้รับผลกระทบและยากที่หลีกเลี่ยงได้ โดยการเปลี่ยนแปลงนี้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาตามแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งไม่ว่าจะหันไปทางใด จะเห็นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิม ตามยุคสมัยที่แปรผันเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เพื่อต้องยืนหยัดอยู่ให้ได้ในสังคมสมัยแบบใหม่ของมิติต่าง ๆ (พุทธินันท์ บุญเรือง, 2560) โดยสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิมจะถูกทับซ้อนแทน หากจะแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องวิธีการและลักษณะของการเปลี่ยนแปลง โดยสังคมและวัฒนธรรมในอดีตนั้นเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างช้า ๆ ค่อยเป็นค่อยไป เป็นลักษณะของการสะสมการเรียนรู้เนื่องจากการการค้นพบ หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่หรือความรู้ใหม่ที่มีลักษณะต่อเนื่องไม่สิ้นสุดและการค้นคว้าเทคนิคหรือเทคโนโลยี รวมถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ยังมีไม่มากนัก ระบบการสื่อสารและคมนาคมยังไม่ค่อยพัฒนาก้าวหน้าเท่ากับปัจจุบัน โดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้เป็น กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคมมีอยู่หลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ มีการขยายตัวและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านสภาวะสังคม อัตราประชากรผู้สูง

วัยเพิ่มขึ้น วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ธรรมชาติเสื่อมโทรมส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ สร้างความยากต่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านขนบธรรมเนียมประเพณีระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยการวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษได้ทั้งสิ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524); (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563); (ณัฐวัฒน์ ล่องทอง, 2562)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงสังคมปัจจุบันดังกล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าปัญหาความสำคัญของโลกาภิวัตน์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยมีความหลากหลายและซับซ้อน การเรียนรู้ และปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนไทยในการพัฒนาและรักษาวัฒนธรรม ในอนาคตที่ไม่แน่นอน บทความนี้จึงนำเสนอถึงมุมมอง แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสภาพสังคมและวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเปลี่ยนแปลง รวมถึงอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อสังคมชุมชน พร้อมทั้ง วิธีการจัดการและการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างไร รวมถึงเตรียมตัวให้มีทักษะในการ ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโลกาภิวัตน์ที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปทีละนิด ที่มีลักษณะไร้ขอบเขต (borderless) ทั้งในด้าน ทักษะชีวิต ด้านการเมือง ด้านการศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านเครือข่ายทางสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการ นำแนวทางดังกล่าวมาใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพสูงสุด อีกทั้งสามารถบูรณาการประยุกต์วิธีแก้ปัญหาและวิธีปรับตัวให้ อยู่รอดในโลกาภิวัตน์ได้ต่อไป (ณรงค์วรรษ บุญมา, 2566); (สุวรรณา เพ็ชรรักษา และสมเกียรติ กอบัวแก้ว, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

เมื่อมนุษย์เริ่มมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในกระบวนการล่าสัตว์ การเบี่ยงเบนการใช้พลังงานจาก เครื่องจักรหรือการใช้แหล่งพลังงานไม่ยั่งยืนจึงเริ่มเกิดขึ้น และการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม อีกทั้งหลายประเทศกำลังเผชิญกับ ปัญหาระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มลพิษ และการแพร่กระจายของโรค ความท้าทายเหล่านี้ สามารถส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและทัศนคติทางสังคม (Harvard TH Chan School of Public Health., 2021) ผู้คนจึงเริ่มมีการเชื่อมต่อกับโลกใหญ่ผ่านอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียเพื่อแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม ข้อมูล และความคิดสร้างสรรค์กับคนในทั่วโลก โดยเฉพาะในด้านการเมือง มานุษยวิทยา วัฒนธรรม ศิลปะ และความรู้ต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการแบ่งแยกวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ในสภาพการดำเนินชีวิตของ สังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย ก่อปรกับการเพิ่มขึ้นของประชากร การเติบโตของเศรษฐกิจ และการ เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกรวมถึงสังคมและวัฒนธรรมไทยใน ปัจจุบัน การเข้าใจความเป็นมานี้จะช่วยให้เราปรับตัวและพัฒนาวิถีชีวิตของเราให้ยั่งยืนและสร้างความมั่นใจใน อนาคตที่ยังไม่แน่นอนของโลกและสังคมและวัฒนธรรมไทยได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นการทำให้สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนไป จากที่เป็นอยู่เดิม ไม่เจาะจงว่าเป็นแบบวิถีใด ไม่เจาะจงทิศทาง หรืออัตราความเร็ว เรื่องที่เกี่ยวกับเวลาหรือขึ้นอยู่กับ เวลาเสมอ อาจจะกล่าวถึงระยะเวลาหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปอีกระยะเวลาหนึ่ง เวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดว่า จะเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องใดก็ตามที่ได้เปลี่ยนแปลงให้มีความแตกต่างไปจากเดิม (ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลัมภ์, 2558) เช่น การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและในหลายระดับ โดยไม่มีองค์กรใดที่สามารถอยู่รอดและ ดำเนินการได้โดยไม่ปรับตัวให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของสถานการณ์ โดยเฉพาะองค์กรสมัยใหม่ที่นอกจากจะ ปรับตัวตามให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย ยังอาจต้องเป็นผู้นำและผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในภายในองค์กรและ ต่อปัจจัยแวดล้อมภายนอกด้วย ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงอาจจะกล่าวได้ว่า คือ การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้แปรสภาพที่ เคยมี อยู่มาเป็นสภาพใหม่โดยมีองค์ประกอบของเวลาเป็นเครื่องกำหนด การทำความเข้าใจข้อสมมติของการ

เปลี่ยนแปลงจะทำให้รู้ถึงลักษณะสาเหตุและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความสำคัญต่อความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยสังคมและวัฒนธรรมก็มีลักษณะ เช่นเดียวกัน ไม่มีสังคมและวัฒนธรรมใดหยุดอยู่กับที่โดยแท้จริงตลอดเวลา มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมออันเป็นลักษณะธรรมชาติของสังคมมนุษย์ ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของกฎธรรมชาติ 2) การเปลี่ยนแปลงเป็นอยู่ตลอดเวลา 3) การเปลี่ยนแปลงเป็นการต่อเนื่อง 4) การเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกัน และ 5) การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่จำเป็น (Nisbet, R., 1969); (วรทัศน์ อินทรคัมพร, 2548) นอกจากนี้ โกวิท พวงงาม, เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวิทยาถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งต้องอาศัยอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและมีการปะทะสังสรรค์ซึ่งกันและกันตลอดเวลา โดยในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการต่อยอดทางความรู้อย่างสูง มีการพัฒนา ด้านคอมพิวเตอร์ เครือข่ายการสื่อสารและการคมนาคม ทำให้ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งสินค้า ผู้คนและการบริการ มีการเชื่อมโยงและส่งอิทธิพลต่อกันและกัน โดยมีเครื่องชี้วัดความยิ่งใหญ่และความมั่งคั่งของประเทศ คือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศและอำนาจในการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ได้แพร่ขยายแนวคิดเศรษฐกิจทุนนิยมและแนวคิดด้านการเมืองการปกครองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยจากประเทศตะวันตกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้นำกลไกตลาดแบบเสรีเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ จนถึงยุคปัจจุบันที่ความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการติดต่อสื่อสารมีความเจริญอย่างยิ่ง เหมือนทั้งโลกเป็นหนึ่งเดียว (โกวิท พวงงาม, 2553); (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) กล่าวคือ กระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนโลกเป็นแบบเดียวกัน มีการเชื่อมโยงระบบและสิ่งต่าง ๆ เข้าเป็นเครือข่ายเดียวกัน โดยผ่านกระบวนการสังสรรค์ทางสังคมที่มีการกำหนดรูปแบบและการเชื่อมโยงในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว โดยแบ่งออกเป็นมิติ ต่าง ๆ ได้แก่ 1) มิติเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาโลกาภิวัตน์และการสื่อสารกับโลกอินเทอร์เน็ต ที่สามารถสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และการระบายข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวต่อปัญหาโลกาภิวัตน์ 2) มิติการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น โดยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอำนาจที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคน ที่สามารถมีผลให้เกิดการแบ่งแยกวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ในสภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ 3) มิติการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานที่มีผลต่อการทำงานโดยตรงและอัตราการเติบโตของระบบเศรษฐกิจโลก และ 4) มิติการรับมือกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยต้องสนับสนุนความคิดริเริ่มและสร้างการสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในรูปแบบของการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (World Economic Forum, 2016) ลักษณะเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่ง ต่าง ๆ ในชุมชนสังคมไทย และทั่วโลก ทั้งวิถีคิด ความรู้ การจัดการและระบบความสัมพันธ์ อีกทั้งส่งผลต่อระบบสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนและทำให้ความสัมพันธ์ของภาครัฐที่ร่วมมือกับกลุ่มธุรกิจเอกชน มีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556); (เสนห์ จามริก, 2556)

สาเหตุเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

คำกล่าวที่ว่า “สรรพสิ่งในโลกล้วนไม่มีอะไรคงที่ มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ” ไม่เว้นแม้แต่สังคมและวัฒนธรรมก็มีลักษณะ เช่นเดียวกัน กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมและวิถีการดำรงชีวิตหรือวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงไม่มีสังคมใดหยุดอยู่กับที่โดยแท้จริง ไม่ว่าสังคมนั้นมีจุดกำเนิดหรือรูปแบบที่ต่างกัน สาเหตุโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง จึงมีลักษณะทั่วไป ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ เป็นสิ่งกระตุ้นให้มนุษย์ได้พัฒนาประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เรื่อย ๆ ให้มีความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง แนวทางใหม่ ๆ จึงเป็นแนวทางแก้ปัญหาอันเกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ป่าไม้ ลมฟ้าอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน น้ำ ฯลฯ ได้รับผลกระทบกระเทือนสร้างปัญหาหลากหลาย การแย่งชิงทรัพยากร เกิดวิกฤตสิ่งแวดล้อม วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตทางวัฒนธรรมติดตามามากมาย ดินฟ้าอากาศ ความเสื่อมคุณภาพของดิน น้ำท่วม ไฟป่า ลมพายุ ความแห้งแล้ง ปัญหาธรรมชาติดังกล่าวจะกระตุ้นให้มนุษย์ประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่เรื่อย ๆ ต่อเนื่อง และมองปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ ท้าทายความคิด ความสามารถพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในโลกที่มีความไม่แน่นอนอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาความคิดใหม่ ๆ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อองค์กร เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมโดยสนับสนุนความคิดริเริ่มและสร้างการสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร ที่สามารถทำให้องค์กรมีความได้เปรียบทางธุรกิจอย่างยั่งยืนอย่างต่อเนื่องเพื่อควบคุมการผันแปรเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติดังกล่าว จนกลายเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของมนุษย์ในสังคม การตอบสนองความต้องการของตนเองที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อมนุษย์เกิดความรู้สึกต้องการจึงทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลขึ้น เนื่องจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ได้แก่ ความรู้สึกมาเป็นแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ไม่อาจอยู่นิ่งได้ ต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อมนุษย์ได้รับตอบสนองแล้ว จึงกลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ และใหม่ ๆ จากแนวคิดการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของมนุษย์ในสังคมดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า มนุษย์พยายามทำงานเพื่อสนองความต้องการของตน ทำงานเพื่อเงิน เพราะเงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปแล้วการทำงานไม่ใช่เพื่อเงินแต่อย่างใดเสมอไป มนุษย์บางคนมีเงินเยอะแล้วแต่ยังทำงานทั้ง ๆ ที่ทำงานแล้วได้เงินเป็น ค่าตอบแทนเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การทำงานเพื่อเงิน เป็นเพียงเหตุผลประการหนึ่งเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากที่คนต้องการได้จากการทำงาน ซึ่งบางครั้งเงินไม่สามารถซื้อความต้องการบางอย่างได้ ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่าง จนไม่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งทั้งความต้องการที่เกิดจากความคิดคำนึง หรือความต้องการ ด้านจิตใจ หรือความต้องการทางกาย ซึ่งเป็นความต้องการที่ขาดมิได้ และในบรรดาความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นยากที่จะได้รับการสนองตอบ จนเป็นที่พอใจ เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลความต้องการของมนุษย์เหล่านี้เป็นผลให้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป

3. การเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อมทางสังคม การเพิ่มขึ้นและลดลงของประชากร ความขัดแย้ง การแข่งขัน ความร่วมมือ ตลอดจนรูปแบบของความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของพลเมือง เป็นปัญหาของสังคมมนุษย์จึงต้องหาวิธีและสร้างระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา กล่าวโดยสรุป สภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ประชาชนมองเห็นว่าสภาวะการณ์นั้นเป็นสิ่งไม่ต้องการให้เกิดขึ้นและเห็นว่าจะสามารถแก้ไขได้ด้วยการกระทำร่วมกันด้วยวิธีการใหม่ ๆ การกระทำในลักษณะนี้ทำให้สังคมมนุษย์ย่อมค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนและมีผลกระทบอย่างมากที่มีทั้งสาเหตุและผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม โดยอาจเกิดในหลายระดับของสังคม ได้แก่ ระดับบุคคล ชุมชน หรือสังคมทั้งหมดโดยมีสาเหตุหลัก ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ เป็นปัจจัย เช่น สภาวะอุณหภูมิโลก น้ำท่วม และอุบัติภัยธรรมชาติสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เช่น น้ำท่วมสามารถทำให้ชุมชนเปลี่ยนวิธีการทำเกษตร การสื่อสาร และการรับมือกับความฉุกเฉิน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยการพัฒนาทางเทคโนโลยีทางสังคมสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน การ

สื่อสาร และการใช้ทรัพยากร เปรียบเสมือนการเปลี่ยนแปลงในการใช้และเข้าถึงข้อมูลผ่านโทรศัพท์มือถือหรืออินเทอร์เน็ตที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของบุคคลและชุมชน และการเปลี่ยนแปลงในการเมือง เป็นการเจริญเติบโตของเมืองและความยั่งยืนของระบบที่เชื่อมโยงกันสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เมือง แนวโน้มนี้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของคนไปในเมืองใหญ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในการทำงานและวิถีชีวิต

สรุปโดยกล่าวถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ว่า เป็นการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อมส่งผลให้คนต้องปรับตัวในการรับมือกับภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เช่น การลดใช้พลังงาน หมุนเวียนหรือการเรียนรู้วิธีการเกษตรที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงในสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อมสามารถสร้างความเชื่อมโยงในชุมชน และสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยม ทศนคติ และวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ และการนำเสนอนวัตกรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสามารถสร้างโอกาสให้นวัตกรรมและการพัฒนาใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยในการรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมให้มีความยั่งยืน

ความหมายและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ภาวะหรือพฤติกรรมของสังคมที่ไม่หยุดนิ่งและเกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ทั้งการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการกระทำของมนุษย์เอง โดยเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม อาจจะทำให้สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย ถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเองและที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2555) ทั้งการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงกว่าเดิม ขนาดของสังคมนั้นใหญ่ขึ้นหรือลดน้อยลง เป็นความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น ๆ เช่น ชาวชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นในระดับกลุ่มบุคคลและสถาบันทางสังคมไม่ว่าจะเป็นในสถาบันครอบครัว เครือญาติ การสมรส การครองเรือนหรือสถาบันการเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524); (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551); (สุริชัย หวันแก้ว, 2549) โดยมีกระบวนการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงผ่านสังคมและวัฒนธรรมตามกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่

1. นวัตกรรม ได้แก่ แนวความคิดใหม่ หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเป้าหมายหรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือการทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราให้กลายมาเป็นโอกาส และถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยมีผลงานจะเน้นไปที่การสร้างสรรค์ การวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่การได้มา ซึ่งนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นหลัก อีกทั้งการขับเคลื่อนสู่การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการองค์กรไปสู่รูปแบบใหม่ ซึ่งเน้นเป็นการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ และเอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการบริการ หรือกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับองค์กรได้ (จินตนา อุดม และคณะ, 2563) โดยการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เกิดจากนวัตกรรมนั้นมีมากมาย เป็นนวัตกรรมยังไม่ได้หยุดรังสรรค์ความเจริญก้าวหน้า พัฒนามนุษย์ให้มีความฉลาดขึ้น ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเราจะเห็นได้ในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันล้วนมีนวัตกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ที่สามารถรับรู้และตอบสนองมนุษย์ได้เหมือนมีชีวิต มีระบบที่ช่วยในเรื่องการประหยัดพลังงาน เช่น ระบบบ้านแสงอาทิตย์ การคมนาคมขนส่งที่ถือว่าเป็นระบบอัจฉริยะและไม่ต้องพึ่งพาพลังงานฟอสซิล เป็นระบบขนส่งที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง การติดต่อสื่อสาร ทำให้มนุษย์สนทนากันในที่อยู่ในระยะไกลได้ อีกทั้งสามารถเห็นหน้าและการเคลื่อนไหวของกันและกันโดยผ่านทางโทรศัพท์ระบบ 5G ระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คหรือสังคมออนไลน์ ด้านการศึกษา นวัตกรรมช่วยปรับปรุงการเรียนการ

สอนของครูมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูผู้สอนกับนักเรียนซึ่งทั้งสองฝ่ายเป็นกำลังปัญญาของชาติได้เข้าถึงความรู้ ได้สัมผัสเครื่องมืออุปกรณ์ในการสอน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์การต่อยอดความรู้ที่มี และยิ่งช่วยทำให้อาจารย์เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการสอนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นด้านองค์ความรู้ กระบวนการคิด และสื่อการสอน เช่น การเน้นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) มากกว่าเป็นองค์กรที่เน้นในกฎระเบียบ ด้านรัฐบาลและการปกครอง ระบบราชการไทยในการบริหารที่ได้มีการปฏิบัติแล้ว คือ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) ได้สร้างระบบ Public Service Management Standard and Outcome (PSO) ซึ่งเป็นระบบมาตรฐานสากลแห่งประเทศไทย ด้านการจัดการของระบบบริการประชาชน ระบบการวัดผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นต้น ในด้านการทหารก็ได้มีการใช้นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์และรักษาผลประโยชน์ของชาติและความมั่นคงของรัฐ เช่น แผนการจัดการเกี่ยวกับการก่อการร้ายสากลของนานาชาติ ด้านเศรษฐกิจเป็นที่ทราบกันดีว่าห้าง ร้าน บริษัท และอุตสาหกรรมเป็นแรงขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งการจะทำให้องค์กรเหล่านั้นประสบผลสำเร็จและสามารถแข่งขันกันได้ในตลาดโลก ไม่ใช่การผลิตแค่ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเท่านั้น แต่ต้องมีการจัดการทั้งในด้านวัตถุดิบ กระบวนการ การบริหาร และผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีนวัตกรรมหลายอย่างในโลกของธุรกิจนำมาใช้ มาวางระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งนวัตกรรมการจัดการองค์กร จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจของประเทศและยังส่งผลที่ดีต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมากอีกด้วย

2. การแพร่กระจาย เป็นการยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เริ่มจากได้ยินในเรื่องวิทยากรนั้น ๆ จนกระทั่งยอมรับนำไปใช้ในที่สุด ซึ่งกระบวนการนี้มีลักษณะคล้ายกับกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจยอมรับในสิ่งนั้น ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ นั้น ๆ ที่แพร่กระจายไปสู่สังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น โดยนวัตกรรมใดจะถูกยอมรับหรือไม่นั้น นอกจากจะเกี่ยวกับตัวผู้รับ ระบบสังคมและรับการสื่อสารแล้ว ตัวของนวัตกรรมเองก็มีความสำคัญ โดยจะต้องได้ประโยชน์กว่าเดิมที่เข้ามาแทนที่ และมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมที่จะรับ ทั้งนี้การแพร่กระจายแบ่งออกเป็น 1) การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ระบบการสื่อสาร 2) เกิดในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อให้คนในสังคมได้รู้จักนวัตกรรมแนวความคิดใหม่ หรือมีการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ และ 3) ระบบสังคม โดยการแพร่กระจายเข้าสู่สมาชิกของสังคม ระบบสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายและการรับนวัตกรรม (วิภาณี ชีลัน, 2559)

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มีผลสำคัญต่อวิถีชีวิตและค่านิยมของชุมชนหรือสังคม การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นจากตัวตนภายในสังคมหรือจากปัจจัยภายนอก เช่น เทคโนโลยีใหม่ ความรุนแรง ความเจริญเติบโต หรือการเปลี่ยนแปลงในสภาวะธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถส่งผลให้เกิดการปรับตัวต่อทัศนคติ พิธีกรรม สื่อสาร และรูปแบบการพฤติกรรม โดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความรู้ ติดต่อกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ผ่านสื่อสาร การเดินทาง หรือเทคโนโลยีทางสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ความรู้และค่านิยมเข้ามาในวัฒนธรรมและส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรม การตัดสินใจ และวิถีชีวิต (Samovar, L. A., et al., 2009) การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและความคิด เป็นการติดต่อกับความคิดและวัฒนธรรมอื่น ๆ สามารถส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและความคิด เช่น การเปิดโอกาสให้มีค่านิยมความหลากหลาย อีกทั้งการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูล เป็นการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลใหม่เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ และความรู้ใหม่สามารถส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในการเมือง การสื่อสาร และการทำงาน และการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสภาวะสังคมได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงในสภาวะสิ่งแวดล้อมและสังคมสามารถส่งผลให้มีการปรับตัวในวิถีชีวิต การเมือง และรูปแบบการพฤติกรรม (Inglehart, R. & Welzel, C., 2005) โดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใด ระยะเวลาหนึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างและหน้าที่ของระบบความสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างมนุษย์หรือกลุ่มคนในสังคม ตลอดจนจนเป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำระหว่างกันทางสังคม ใน

การติดต่อการกระทำระหว่างมนุษย์หรือกลุ่มของสังคมโดยผ่านนวัตกรรมแบบใหม่ และวิธีการแพร่กระจายการนวัตกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมขึ้น โดยการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งและสังคมนั้นรับเข้าไปใช้สิ่งใหม่ ๆ ได้แก่ นวัตกรรม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด เทคนิควิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

ความหมายและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

เมื่อมนุษย์มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นที่เรียกว่าเทคโนโลยี จึงเกิดแพชชั่นและการผสมผสานวัฒนธรรมขึ้น เป็นผลให้มนุษย์เองมีวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่แปรเปลี่ยนไป เพราะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจะเร็วหรือช้าขึ้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์หรือบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยเปรียบเทียบเป็นสิ่งมีชีวิต จึงมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ตามมนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้นตามแนวคิด แนวกำหนดพฤติกรรม ระเบียบแบบแผน ระเบียบประเพณี ธรรมเนียมวิธีการปฏิบัติทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ที่นำเอามาใช้เป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมและสิ่งที่สำคัญ ได้แก่ การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม บรรทัดฐานและระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคมนั้น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจากสถานภาพและบทบาทชายเป็นใหญ่ มาเป็นหญิงและชายเท่าเทียมกัน ค่านิยมในการเลือกคู่ ค่านิยมในการแต่งงาน เป็นต้น (สุริชัย หวันแก้ว, 2549); (ณรงค์ เส็งประชา, 2541); (สุพจน์ แสงเงิน และคณะ, 2550) สังคมวัฒนธรรมแปรเปลี่ยนไปไม่ว่ามากหรือน้อย ย่อมกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมและกระทบต่อความสัมพันธ์ของผู้คนที่อาจแปรเปลี่ยนไปได้ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของคนขึ้นอยู่กับสังคมนั้น ๆ และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่สังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมส่วนมากเปลี่ยนไปตามนวัตกรรมและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามามากกว่าเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นภายในสังคมและนวัตกรรมที่ถ่ายทอดกันนั้นอาจเป็นความคิดซึ่งรับมาในรูปสัญลักษณ์ ถ่ายทอดได้ยาก หรืออาจเป็นวัตถุ ที่รับมาในรูปการกระทำ ซึ่งจะเห็นได้ง่ายกว่าไม่ว่าจะทั้งทางด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ซึ่งเป็นช่องทางที่ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมต่างชาติมากยิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันบางวัฒนธรรมอาจเป็นตัวอย่างหรือไม่สนับสนุนให้เกิดมีนวัตกรรมเหล่านี้ก็ได้ โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจะมีลักษณะ 1) มีประโยชน์มากกว่าของเดิม 2) สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมที่รับ 3) ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมาก 4) สามารถแบ่งทดลองรับมาปฏิบัติเป็นครั้งคราวได้ และ 5) สามารถมองเห็นเข้าใจง่าย แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น จะนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคม เช่นเดียวกับพฤติกรรมรวมหมู่ แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ก็กระบวนการต่อเนื่องที่ไม่สิ้นสุด มีผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของสมาชิกโดยส่วนรวม อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมรวมหมู่อาจจะเป็นส่วนหนึ่ง ที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แต่ก็มีมีการเปลี่ยนแปลงอีกมิใช่น้อยที่เกิดในชีวิตประจำวัน โดยไม่จำเป็นต้องเกิดจากพฤติกรรมรวมหมู่มาเป็นตัวแรง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางศิลปกรรม (ประทวน วันนิจ และมนูญ สอนโพนงาม, 2565) เราอาจจำแนกรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิวัติ ได้แก่ ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสถาบันส่วนใหญ่ในสังคม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมค่านิยมของสังคมอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิวัตินี้ ยังจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ให้คงที่ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมต่อวัฒนธรรมใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ค่านิยมแบบดั้งเดิม 2) การเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิรูป ได้แก่ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่ละเล็กละน้อยในระยะเวลาอันยาวนาน มีวัฒนธรรมหล่อหลอมวิถีชีวิต และ 3) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่

เกิดขึ้นอย่างมากในสังคมมนุษย์ แต่อาจจะสังเกตได้ยาก แม้จะดูเหมือนมีอิทธิพลน้อย แต่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมมีใช้น้อย ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ การประดิษฐ์สิ่งใหม่ การเปลี่ยนแปลงของเครื่องแต่งกาย เหล่านี้เป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิวัติหรือแบบค่อยเป็นค่อยไปในระยะต่อมา (พระครูปริยัติกิตติธำรง, 2553)

จึงสรุปได้ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้แก่ การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความรู้ การติดต่อกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ผ่านสื่อสาร การเดินทาง หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ความรู้และค่านิยมเข้ามาในวัฒนธรรมและส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรม การตัดสินใจ วิถีชีวิต ทัศนคติและความคิด การติดต่อกับความคิดและวัฒนธรรมอื่น ๆ สามารถส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและความคิด อีกทั้ง การศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลใหม่เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ และความรู้ใหม่สามารถส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในการเมือง การสื่อสาร และการทำงานได้ (Inglehart, R. & Welzel, C., 2005) ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมในด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต เป็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่เป็นวัตถุและสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ ในกระแสความเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์ จะมีการไหลทะลักของโลกาภิวัตน์นี้ทำให้เกิดการถ่ายเททางวัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมที่ไม่แข็งแรงจะค่อย ๆ หดหายไป กลายเป็นที่มีระเบียบแบบแผนที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทาง การเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น มีผลต่อสังคมด้วยเช่นกัน

อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อสังคม

เมื่อกระแสความเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์ที่ไหลทะลักเข้าสู่สังคม ส่งผลกระทบกับวัฒนธรรม ทั้งทางบวกและทางลบ อยู่ที่ว่าเราสามารถที่จะเลือกกรองสิ่งที่เป็นบวกมาประยุกต์ใช้มากน้อยแค่ไหน การไหลทะลักของโลกาภิวัตน์นี้ทำให้เกิดการถ่ายเททางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ไม่แข็งแรงจะค่อย ๆ หดหายไป จากนั้นจะมีการพัฒนาวัฒนธรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล มนุษย์จึงได้มีการปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เพื่อเพิ่มพลังและศักยภาพให้แก่ชุมชนของตนเอง มีการเรียนรู้ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการจัดการที่เหมาะสมกับความเป็นชุมชนมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนวิถีคิด การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่หลากหลาย รวมถึงมีการจัดการความสัมพันธ์ใหม่ เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนั้น โลกาภิวัตน์ หรือการปฏิบัติการแพร่กระจายทั่วโลก ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง เป็นการหลอมรวมโลกหรือเชื่อมโยงโลก ทำให้โลกเป็นใบเดียวหรือระบบเดียวกัน ซึ่งการหลอมรวมหรือเชื่อมโยงมีขนาดและความเร็วในอัตราเร่งกว่าที่เคยเป็นใน สมัยก่อนมาก ในส่วนทางด้านกระบวนการหลอมรวมหรือเชื่อมโยงนั้น โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่โลก ระบบเศรษฐกิจและสังคมมีลักษณะเป็นรูปแบบเดียวกัน บูรณาการกันและพึ่งพิงกัน ปัจจัยที่ทำให้โลกเล็กลง คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและการขนส่ง การรวมพลังทางภูมิศาสตร์ การเมืองและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน แต่ในอีกแง่หนึ่งทำให้เกิดความเสื่อมถอยตกต่ำทางด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555); (มานิตตา ขาญไชย, 2554) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์จึงส่งผลต่อมิติที่สำคัญของสังคมดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

จากนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่หันมาให้ความสำคัญ ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นการเจริญเติบโต ของภาคอุตสาหกรรม ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรรองลงมาจากภาคอุตสาหกรรม เป็นมิติที่เห็นได้ชัดเจนที่ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งด้านบวก โดยชุมชนมีรายได้มากขึ้น ภาวะความยากจนลดลง คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น อัตราการรู้หนังสือของชุมชนดีขึ้น ตลาดแรงงานในประเทศไทยยกระดับมาตรฐานแรงงานของประเทศ

พัฒนาประสิทธิภาพแรงงาน และช่วยทำให้ระดับความยากจนโดยรวมลดลง ส่วนด้านลบ ทำให้ชุมชนกลับประสบปัญหามากขึ้นไม่ว่าจะเป็น รูปแบบของการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการทำงานของแรงงานนอกระบบที่โดยส่วนใหญ่จะทำงานในภาคเกษตรกรรม การได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่า และไม่ได้รับการคุ้มครองของแรงงานสตรีและเด็กหรือการที่แรงงานต่างด้าวอาจส่งผลกระทบต่อค่าจ้างที่ลดลงของแรงงานในประเทศ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม คือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญสามารถมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในชุมชน ยุคอุตสาหกรรมใหม่สามารถสร้างโอกาสใหม่ในการทำงานและการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ สำหรับชุมชนที่ถูกคาดหวังว่าจะมีความเจริญเติบโตจากอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโต การเปลี่ยนแปลงนี้อาจสร้างการอพยพจากชุมชนนั้น เมื่ออุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงไม่สามารถสร้างงานที่เพียงพอหรือมีคุณภาพเพียงพอสำหรับประชากรท้องถิ่น 2) การเปลี่ยนแปลงรายได้และความยากจน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจสามารถสร้างโอกาสใหม่ในการทำงานและเพิ่มรายได้สำหรับบุคคลในชุมชน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้อาจมีผลกระทบแบบไม่เท่าเทียมกันไปได้ที่บางกลุ่มของประชากรจะได้รับประโยชน์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจสร้างความยากจนและความไม่เท่าเทียมในชุมชน 3) การเปลี่ยนแปลงในการเกษตร สามารถมีผลกระทบต่อชุมชนที่เชื่อมโยงกับการเกษตร การเปลี่ยนแปลงในวิธีการเพาะปลูกหรือการผลิตสินค้าเกษตรอาจส่งผลกระทบต่อราคาของสินค้าและรายได้ของเกษตรกร การเปลี่ยนแปลงในการดูแลและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอาจมีผลกระทบต่อการอยู่อาศัยและเกษตรในชุมชน 4) การเปลี่ยนแปลงในการลงทุนและพัฒนา อาทิ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยว โรงงาน หรือโครงสร้างพื้นฐานสามารถสร้างโอกาสใหม่ในการทำงานและพัฒนาชุมชน การเปลี่ยนแปลงในการลงทุนสามารถเสนอโอกาสใหม่ในการศึกษาและการอบรม และส่งผลให้พัฒนาในด้านสถานศึกษาและสุขภาพ และ 5) การเปลี่ยนแปลงในการค้าแลกเปลี่ยน สามารถส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่เชื่อมโยงกับการค้าขายสินค้าและบริการ การค้าแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนและประเทศอาจมีผลกระทบต่อราคาสินค้า อาจได้รับรายได้จากการส่งออกและการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการบริการ (Mankiw, N. G., 2009)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อชุมชนในหลายด้าน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชนสำคัญเพื่อการวางแผนและการดำเนินการในการสร้างชุมชนที่ยั่งยืนและพัฒนาอย่างยั่งยืน อนึ่ง โลกาภิวัตน์ไม่ได้ทำให้เพียงทำให้เศรษฐกิจของชุมชนเปลี่ยนแปลงเท่านั้นแต่ยังส่งผลกระทบต่อชุมชนทุกด้าน ทุกกลุ่ม และทุกเพศในอัตราส่วนและความรุนแรงที่แตกต่างกัน เช่น ส่งผลให้ครัวเรือนต้องเผชิญกับความเสี่ยงและไม่มีความมั่นคง เพราะการเสื่อมโทรมและการช่วงชิงทรัพยากร โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรได้กลายมาเป็นของนายทุนและถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อที่อยู่อาศัยแทน โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้เมือง ผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองทำให้ฐานทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เป็นของสาธารณะเปลี่ยนรูปเป็นของปัจเจกมากขึ้น ส่งผลให้แหล่งอาหารของชุมชนลดลง สมาชิกในครัวเรือนจึงผันตัวเองมาเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง โดยได้รับค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จนนำไปสู่ความขัดแย้งหรือความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจนจะเผชิญกับความเปราะบาง ในครัวเรือนมากที่สุด อีกทั้งก่อให้เกิดการเบียดขับวิถีชีวิตแบบชุมชนทำให้ชุมชนล่มสลายพร้อมแทนที่ด้วยความเป็นปัจเจกชนแบบสุดโต่งเน้นผลประโยชน์ที่วางอยู่บนเหตุผลเชิงเครื่องมือมากเกินไปขาดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไร้น้ำใจความผูกพันแบบเครือญาติล่มสลายและนำไปสู่การทำลายสิ่งแวดล้อมลงอย่างมาก (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2552); (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2558); (อภิศักดิ์ ธีระวิสิทธิ์, 2553)

2. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีมากขึ้น ย่อมเป็นการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ โดยเกิดแนวความคิดใหม่ ๆ และทำให้คนจำนวนมากเห็นคุณค่าของตนเองในการพัฒนาประชาธิปไตยมากขึ้น

เท่านั้น ส่งผลให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ เพราะคนต้องการเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตยและโลกาภิวัตน์เป็นผู้แพร่ขยายความคิด ความเชื่อและค่านิยมแบบประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองสามารถมีผลกระทบต่อชุมชนในหลายด้าน เช่นการเปลี่ยนแปลงในระบอบการปกครอง ที่สามารถส่งผลกระทบต่อการควบคุมและการบริหารจัดการในชุมชน การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองอาจสร้างโอกาสใหม่ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการเรียกร้องสิทธิ หรืออาจสร้างความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการควบคุมและความมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณสุขและการศึกษา สามารถส่งผลต่อสุขภาพและการศึกษาในชุมชน การเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณสุขอาจมีผลกระทบต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพหรือการรักษาโรคของประชากร การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาอาจสร้างโอกาสใหม่ในการศึกษาและอบรม และส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในชุมชน การเปลี่ยนแปลงในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชน สามารถส่งผลต่อความไว้วางใจในรัฐ การเปลี่ยนแปลงในการควบคุมรัฐอาจสร้างโอกาสใหม่ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการเรียกร้องสิทธิ และการเปลี่ยนแปลงในการสร้างนโยบายสาธารณสุขและการพัฒนา สามารถสร้างโอกาสใหม่ในการปรับปรุงสุขภาพและพัฒนาในชุมชน การสร้างนโยบายสาธารณสุขสามารถส่งผลให้การเข้าถึงบริการสุขภาพ การรักษาโรค และการป้องกันโรค การสร้างนโยบายการพัฒนาสามารถสร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาพื้นที่ สร้างงาน และสนับสนุนการพัฒนายั่งยืน เป็นต้น (Fukuyama, F., 2014)

3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

เพราะชุมชนหันมาพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลักทำให้สังคมเกษตรกรรมจำนวนมากล่มสลายเกษตรกรขายที่ดินและเดินทางเข้าสู่เมืองมากขึ้น ในฐานะแรงงาน รับจ้างราคาถูก ช่องว่างทางสังคมเพิ่มมากขึ้น และคุณภาพชีวิตตกต่ำลง เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษาปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและปัญหาอาชญากรรม จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการรับเอาแบบแผนการใช้ชีวิตแบบทุนนิยมและบริโภคนิยมเข้ามาใช้ชีวิตมากขึ้น ลัทธิบริโภคนิยมสอนให้คนใช้จ่าย และบริโภคให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ได้คำนึงว่าสิ่งเหล่านั้นจำเป็นหรือไม่ เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตและคนส่วนมากใช้ชีวิตในการทำงานเพื่อหาเงินให้ได้พอเพียงกับความต้องการ ที่เกินพอดีของตนเอง ปัจจุบันค่านิยมการเก็บออมเป็นสิ่งที่มีความเชื่อที่น้อยลง โดยพิจารณาจากสถิติการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นมีมากขึ้น ดังนั้น ในอนาคตต่อไป หากไม่รณรงค์ให้คนใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทและรู้เท่าทันอาจจะเกิดความเสียหายตามมาได้ จึงเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอนาคตจะต้องมีลักษณะขยัน อดทน และทุ่มเททำงานหนัก เพราะสภาพของการแข่งขัน การแก่งแย่งกันและกัน นอกจากนี้ ก็ยังต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี ไม่ปล่อยใจทำอะไรตามใจ ไร้ระเบียบวินัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานในอนาคต ทำให้มีการแข่งขันกันสูงทั้งทักษะทางด้านการจัดการ ทักษะทางด้านภาษา คอมพิวเตอร์ มีมิติทางด้านลักษณะชีวิตที่มีความขยัน อดทน ทุ่มเททำงานหนักเกิดขึ้น

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ สร้างและสั่งสมประสบการณ์จากการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม - วัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ให้กลมกลืนกัน ส่งผลให้ชุมชนมีความสัมพันธ์กันทั้งด้านสังคม คือ มนุษย์กับมนุษย์ ด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นเครื่องมือในการดำรงอยู่ของชุมชนภูมิปัญญาจึงเป็นกระบวนการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มนุษย์ได้ตั้งถิ่นฐานและการปะทะสังสรรค์กับวัฒนธรรมอื่น ทำให้ภูมิปัญญาเกิดขึ้นทั้งจากบริบทภายในสังคมนั้น ๆ และภูมิปัญญาจากภายนอกที่ผ่านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อการผลิตซ้ำในการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง (สามารถ จันทรสุริย์, 2534);

(เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2540) โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการพัฒนาแบบเน้นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อขายเป็นหลักและเป็นกระบวนการกระตุ้นให้เกิดเป็นสังคมบริโภคนิยมมากขึ้น มีลักษณะส่งเสริมความเป็นปัจเจกบุคคลและส่งเสริมการแข่งขันที่ต้องการความแข็งแกร่ง คนอ่อนแอ ย่อมแพ้ ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์

สรุป

สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด เนื่องจากปัญหาที่มนุษย์ประสบอยู่ในสังคมเป็นประจำ ประกอบกับมีความต้องการจะปรับปรุงวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัวให้มีสภาพดีขึ้นกว่าเดิม จะเห็นว่าวัฒนธรรมกับสังคมต้องไปด้วยกันเสมอ มีผลเกี่ยวเนื่องกัน โดยเฉพาะในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมด้วย เช่น การรับเอาแบบอย่างความเป็นอยู่ในเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย การพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ โดยสิ่งเหล่านี้มีผลสะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างไปจากที่เคยเป็นอยู่มาแต่เดิม จากข้างต้นทำให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน สังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างและหน้าที่ของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมในด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต เป็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่เป็นวัตถุและสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อชุมชน ได้มีการปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เพื่อเพิ่มพลังและศักยภาพให้แก่ชุมชนของตนเอง การดำเนินงานด้านการพัฒนาในยุคปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปนั้น จำเป็นที่จะต้องเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไขหรือวางแผนที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ได้โดยการปรับตัวต่อโลกาภิวัตน์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความสำคัญและสิ่งจำเป็น เพราะมีการเปลี่ยนแปลงที่ต้องรับมืออย่างรวดเร็ว ได้แก่ เพิ่มความตระหนักรู้และการศึกษา การสร้างการอนุรักษ์และการรักษาวัฒนธรรมไทย โดยการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่เป็นสิ่งมีค่าเป็นส่วนสำคัญของการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและประเพณี การสร้างความเข้าใจและการร่วมมือระหว่างประชากรและรัฐ เป็นการร่วมมือระหว่างประชากร องค์กร เอกชนและรัฐในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้แล้ว การสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียวและนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมธุรกิจที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเรียนรู้ รับรู้ปัญหาและพร้อมที่จะปรับตัวและดำเนินการในทางที่ยั่งยืนสำหรับความอยู่รอดของโลกและวัฒนธรรมของเราในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- จันทนา อุดม และคณะ. (2563). การเปลี่ยนผ่านองค์กรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (3)1, 81-90.
- ณัฐวัฒน์ ล่องทอง. (2562). การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 23 กรกฎาคม 2566 จาก [http:// portal. nurse. cmu. ac. th/ fonoffice/ adminoffice/ DocLib/ 2021. pdf](http://portal.nurse.cmu.ac.th/fonoffice/adminoffice/DocLib/2021.pdf)

- ณรงค์ เส็งประชา. (2541). มนุษย์กับสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- ณรงค์วรรษ บุญมา. (2566). การศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ปรากฏในอัครัญญสูตร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(2), 711-722.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. จันทบุรี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). ชุมชน. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประทวน วันนิจ และมนูญ สอนโพนงาม. (2565). วิฤตวัฒนธรรมเปลี่ยนผ่านวิถีชีวิตสังคมไทยในยุคดิจิทัล. วารสารวณิฆองแหรภพทศตรปริทรรศน์, (9)2, 117-126.
- พระครูปริยัติกิตติธำรง. (2553). การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสนบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐวุฒิ พันทะลี. (2563). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง, 3(2), 44-55.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2552). การวางแผนกลยุทธ์และการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมและพัฒนาเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พุทธินันท์ บุญเรือง. (2560). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชนชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC): การเกิดขึ้นของจุดผ่านแดนถาวรช่องกูดและการตอบสนองของคนท้องถิ่น ในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิธ. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 4(1), 1-21.
- มานิตตา ซาญไชย. (2554). ความเป็นพลเมืองกับการบริหารจัดการตนเองของชุมชนไทยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. วารสารรัฐธำภิรักษ, 59(1), 77-95.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). แนวคิดและทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บพิธ การพิมพ์.
- วรทัศน์ อินทรคัมพร. (2548). ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร.
- วิภาณี ชีลัน. (2559). การแพร่กระจายวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมการเรียนรู้ ในการเรียนการสอนของวิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. ใน วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2555). การบริหารจัดการและการบริหารยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: โพรเพช.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2558). ชุมชน ความเป็นส่วนตัว และการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์. Journal of Social Development and Management Strategy, 17(1), 1-27.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามารถ จันทรสุริย์. (2534). ภูมิปัญญาท้องถิ่นคืออะไร อย่างไร. ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- สุพจน์ แสงเงิน และคณะ. (2550). วิถีไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2549). 2 ปีตากใบ ชีวิตที่ต้องการคำตอบ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม.
- สุวรรณ เพ็ชรรักษา และสมเกียรติ กอบัวแก้ว. (2562). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่. เรียกใช้เมื่อ 23 กรกฎาคม 2566 จาก http://supannapetraksa.blogspot.com/2015/09/21st-century_1.html

- เสนห์ จามริก. (2556). สหประชาชาติในมุมมองระดับโลก. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- อภิศักดิ์ อธิระวิสิษฐ์. (2553). หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). ภูมิปัญญาวิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Fukuyama, F. (2014). Political order and political decay: From the industrial revolution to the globalization of democracy. Retrieved November 3, 2023, from file:///C:/Users/User/Downloads/7156-Article%20Text-13600-1-10-20161121.pdf
- Harvard TH Chan School of Public Health. (2021). Globalization and Its Impact on Public Health. Retrieved November 3, 2023, from <https://www.hsph.harvard.edu/ecpe/globalization-and-its-impact-on-public-health/>
- Inglehart, R. & Welzel, C. (2005). Modernization, cultural change and democracy: The human development sequence. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mankiw, N. G. (2009). Macroeconomics. New York: Harvard University Worth Publishers.
- Nisbet, R. (1969). Social Change and History: Aspect of the Western Theory of Development. London: Oxford University Press.
- Samovar, L. A., et al. (2009). Communication between cultures. Retrieved November 3, 2023, from <https://mlpp.pressbooks.pub/interculturalcommunicationcompetence/chapter/chapter/terms/>
- World Economic Forum. (2016). The Fourth Industrial Revolution: What it means, how to respond. Retrieved November 3, 2023, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_FOJ_Executive_Summary_Jan16.pdf